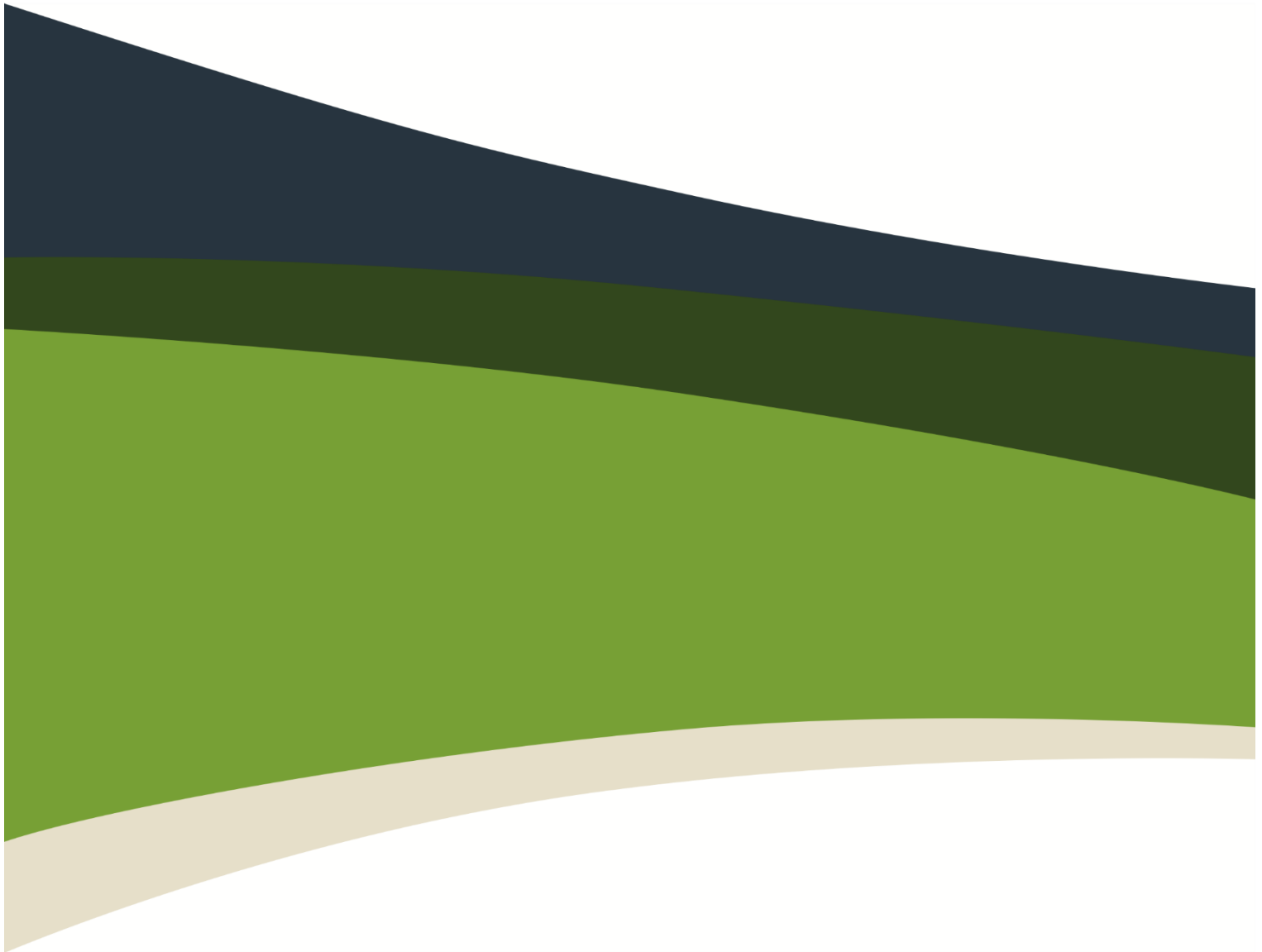

Kadernota 2020-2023

Inhoud

1.	Begrotingsuitgangspunten	7
1.1	Uitgangspunten voor de ramingen	7
1.2	Ontwikkelingen gemeentefonds	8
1.2.a.	Meicirculaire.....	8
1.2.b.	Herziening gemeentefonds in 2021	8
1.2.c.	Stabiele raming uitkering gemeentefonds	9
2.	Financieel meerjarenperspectief	11
2.1	Ontwikkelingen kadernota exclusief jeugd.....	11
A.	Autonome ontwikkelingen	14
B.	Loon- en prijseffecten	19
C.	Nieuw beleid.....	20
D.	Gemeenschappelijke regelingen	24
2.2	Ontwikkelingen budgetten jeugdzorg.....	24

Inleiding

De kadernota is een belangrijk beleidsstuk van de gemeente. Daarin staat aangegeven welke langjarige plannen er zijn en hoe die betaald worden. De kadernota vormt daarmee de basis voor de begroting 2020 die eind dit jaar vastgesteld wordt. Een gemeentelijke begroting die structureel en méérjarig sluitend dient te zijn.

De kadernota vormt de start van de jaarlijkse Planning & Control cyclus. De raad stelt het kader op waarmee het sturing geeft aan de op te stellen begroting 2020 door het college van burgemeester en wethouders. In de kadernota wordt aangegeven welke afwegingen er worden gemaakt voor bestaand en nieuw beleid. De financiële ruimte voor Wassenaar is namelijk beperkt. De kaders worden in sterke mate beïnvloed door ontwikkelingen die buiten de invloedssfeer liggen van de gemeente. Zo moet rekening worden gehouden met hogere pensioenlasten, ambtenarensalarissen en duurdere gemeenschappelijke regelingen. Ook de jaarlijkse bijdragen vanuit het gemeentefonds voor Wassenaar schommelen fors, hetgeen effect heeft op de gemeentelijke budgettaire ruimte. Bij ongewijzigd beleid ontstaat vanaf het jaar 2023 een structureel tekort van circa €1,3 miljoen exclusief de stijgende kosten in de jeugdzorg.

Budgetoverschrijdingen jeugdzorg een landelijk budgettair probleem

De huidige kosten voor de jeugdzorg stijgen harder dan begroot. Niet alleen in Wassenaar, maar in heel Nederland. De compensatie vanuit het Rijk is onvoldoende en de kostenstijgingen zijn dusdanig hoog dat deze niet meer door gemeenten in de eigen begroting -redelijkerwijs- opgevangen kan worden. Wachtend op de onderhandelingsgesprekken tussen de Vereniging Nederlandse gemeenten en het Rijk, kiest het college van burgemeester en wethouder in deze kadernota ervoor om 'jeugd' voorlopig buiten de financiële kaders (raming lasten, verwachte inkomsten) te plaatsen. Er is op dit moment nog onvoldoende zekerheid over de wijze waarop een realistische inschatting van de kosten voor de jeugdzorg kan worden gemaakt. We gaan ervan uit dat dit in aanloop naar de begrotingsbehandeling 2020 wel het geval zal zijn met de bijbehorende dekking. Het college zal tevens een plan van aanpak opstellen om de kosten voor de jeugdzorg in Wassenaar beter beheersbaar te houden.

Bezuinigen en inkomsten verhogen

Dit college wil vanzelfsprekend een structureel sluitende begroting presenteren, waarbij alle lopende uitgaven worden gedekt uit de lopende begroting. In het coalitieakkoord 'Zelfstandig & Verantwoordelijk 2018 - 2022' staat afgesproken welke financiële maatregelen het college nemen moet in deze situaties:

"Tegenvallers die optreden binnen de begroting, zogenaamde endogene tegenvallers, worden zoveel mogelijk binnen het eigen beleidsdomein opgevangen. Tegenvallers die samenhangen met ontwikkelingen waar de gemeente geen invloed op heeft, de zogenaamde exogene tegenvallers, worden voor 50% gedekt uit bezuinigingen en voor 50% uit inkomsten verhogende maatregelen."

We blijven investeren in Wassenaar

Economisch gaat het goed met Nederland. Meer Wassenaarders vinden de weg terug naar de arbeidsmarkt en het beroep op uitkeringen daalt wat een effect heeft op de begroting. Deze financiële ruimte wordt benut om de bibliotheek van Wassenaar niet te korten en structureel in te zetten voor doelen binnen het Sociaal Domein.

Met het integraal huisvestingsplan voor het onderwijs (IHP) kunnen we duurzaam voorzien in gezonde schoolgebouwen voor onze kinderen.

Op het gebied van gymnastiek wordt in 2020 gestart met de bouw van een moderne en eigentijdse gymzaal voor twee basisscholen. In 2020 gaat ook de noodzakelijke herontwikkeling van de sporthal aan de Dr. Mansveltkade van start.

Het centrum van Wassenaar wordt visueel en economisch versterkt door uitvoering van het beeldkwaliteitsplan van de 'winkelhaak' en het bouwtechnisch op orde houden van de beeldbepalende dorpsmolen.

Het strand van Wassenaar wordt gerevitaliseerd en in de veiligheid van ons familiestrand wordt geïnvesteerd door de plaatsing van een nieuwe en duurzame commandopost voor de Wassenaarse Reddingsbrigade.

Ook in de (fiets)verkeersveiligheid wordt geïnvesteerd. Zo wordt de Starrenburglaan verbeterd en wordt het fietspad mogelijkwijs verlegd bij de herinrichting van de Rozenweg.

Zo blijven we als bestuur investeren in onze gemeente en een verdere verbetering van de voorzieningen.

Het college van burgemeester en wethouders zal na de behandeling van deze kadernota in de Gemeenteraad met nieuwe voorstellen komen die recht doen aan de gemaakte financiële afspraken en de begroting weer structureel in evenwicht brengen.

1. Begrotingsuitgangspunten

1.1 Uitgangspunten voor de ramingen

De basis voor de begroting 2020 vormen de begroting 2019 en de financiële gevolgen uit de Voorjaarsnota 2019 die doorwerken in het meerjarenbeeld. Daarnaast zijn enkele algemene uitgangspunten toegepast. Deze zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Wij houden voor de begroting 2020 vooralsnog rekening met een ontwikkeling van 5% van de salarissen gebaseerd, op de lopende onderhandelingen. De huidige cao liep van 1-1-2017 tot 1-1-2019. Momenteel vinden er nog onderhandelingen plaats over een nieuwe CAO. In de begroting 2019 is structureel al rekening gehouden met circa 3,25% stijging.

Voor compensatie van prijsstijgingen hanteren wij het verwachte indexcijfer van 1,4% wat is gebaseerd op de geharmoniseerde consumentenprijsindex van het CPB.

De ramingen voor de gemeenschappelijke regelingen zijn gebaseerd op de ingediende ontwerpbegrotingen voor 2020 en meerjarenramingen. De begrotingen passeren de raad in het kader van de zienswijze procedures. De begrotingen worden daarna vastgesteld door het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling. Dit kan tot andere bedragen leiden.

De baten uit deelnemingen ramen we behoudend, op basis van inzichten uit het verleden.

De belastingen, leges en rechten worden in de begroting 2020 verhoogd met het door het CPB verwachte geharmoniseerde consumentenprijsindex cijfer van 1,4%. Met deze verhoging volgen we de algemene prijsontwikkeling. Dit is noodzakelijk om de inkomsten van de gemeente op dit onderdeel op peil te houden om structurele onevenwichtigheid te voorkomen.

Tabel Algemene uitgangspunten

Onderwerp	Begroting 2020	Begroting 2019
Salarissen De salarissen van de griffie en de gemeentesecretaris worden in de begroting van Wassenaar opgenomen. De salarissen van de medewerkers van de werkorganisatie Duivenvoorde worden geraamd in de begroting van Werkorganisatie. De CAO-onderhandelingen lopen ten tijde van het opstellen van deze kadernota nog. Op basis van die onderhandelingen is een inschatting gemaakt van de mogelijke uitkomst. Uitgegaan wordt van 5% per 2020 waarbij een gedeelte van 3,25% ingaat per 1 januari 2019. De bestaande CAO liep op 1 januari 2019 af.	5,0 %	3,25%
Leveringen derden Het indexpercentage voor prijsstijgingen is gebaseerd op het niveau van de geharmoniseerde consumentenprijsindex (hicp) uit het Centraal Economisch Plan 2019 van het CPB. Voor 2020 bedraagt deze 1,4%.	1,4%	2,3%
Subsidies	Conform subsidieplan 2020	Conform uitgangspuntdekkingsplan begroting 2019
Verbonden partijen De ramingen voor de verbonden partijen en deelnemingen gaan uit van de ingediende begrotingen.	ontwerp begroting GR 2020	ontwerp begroting GR 2019

Onderwerp	Begroting 2020	Begroting 2019
Belastingen De aanpassing van de belastingen en rechten is gelijk aan het door het Centraal Economisch Planbureau geraamde inflatiepercentage. Het percentage geraamd in het Centraal Economisch Plan (CEP) 2019 bedraagt voor 2020 1,4% (geharmoniseerde consumentenprijsindex).	1,4%	2,3%
Rekenrente Het werken met een vaste rekenrente is met ingang van 2017 volgens het nieuwe BBV niet meer toegestaan. De omslagrente voor 2020 bedraagt na berekening net als in 2019 0%.	0%	0%
Algemene uitkering De algemene uitkering ramen wij in de begroting volgens de meicirculaire.	Meicirculaire 2019	Meicirculaire 2018

1.2 Ontwikkelingen gemeentefonds

Voor het gemeentefonds is een aantal onderwerpen op dit moment actueel. Het gaat om:

- Uitkomsten van de meicirculaire;
- Herijking van het gemeentefonds in 2021;
- Stabiele raming van de uitkering uit het gemeentefonds.

1.2.a. Meicirculaire

Op het moment van het schrijven van deze kadernota 2020 is de uitkomst van de meicirculaire nog niet bekend. De raad wordt hierover met een aparte informatiebrief geïnformeerd. De meicirculaire 2019 wordt dit jaar onder meer belangrijk vanwege de toegezegde compensatie vanuit het rijk voor de kosten van jeugdzorg.

1.2.b. Herziening gemeentefonds in 2021

De verdeling van het gemeentefonds over de gemeenten gaat aan de hand van een groot aantal indicatoren. Belangrijke indicatoren zijn sociale structuur, regiofunctie, groenareaal en de samenstelling van de bodem.

In de loop der jaren is deze verdeling steeds ingewikkelder geworden. Bovendien bevat de huidige verdeling van het gemeentefonds een aantal scheefheden, met name in het sociaal domein en de wijze waarop de eigen inkomsten van gemeenten worden betrokken. Het takenpakket van gemeenten is veranderd en ook de context waarbinnen gemeenten functioneren, gemeenten werken bijvoorbeeld steeds meer samen in wisselende regionale verbanden. Al deze factoren maakt dat het gemeentefonds toe is aan een actualisatie.

Door het ministerie van BZK is daarom het initiatief genomen om te komen tot een herziening van de verdeling van het gemeentefonds. De verwerking van de herziening in de begrotingen staat gepland voor 2021 en kan aanzienlijke gevolgen hebben voor de begroting van Wassenaar.

Enkele factoren die vooral van belang worden in de nieuwe situatie zijn de mate waarin een gemeente een regiofunctie vervult en of een gemeente over de mogelijkheid beschikt om eigen middelen te verwerven.

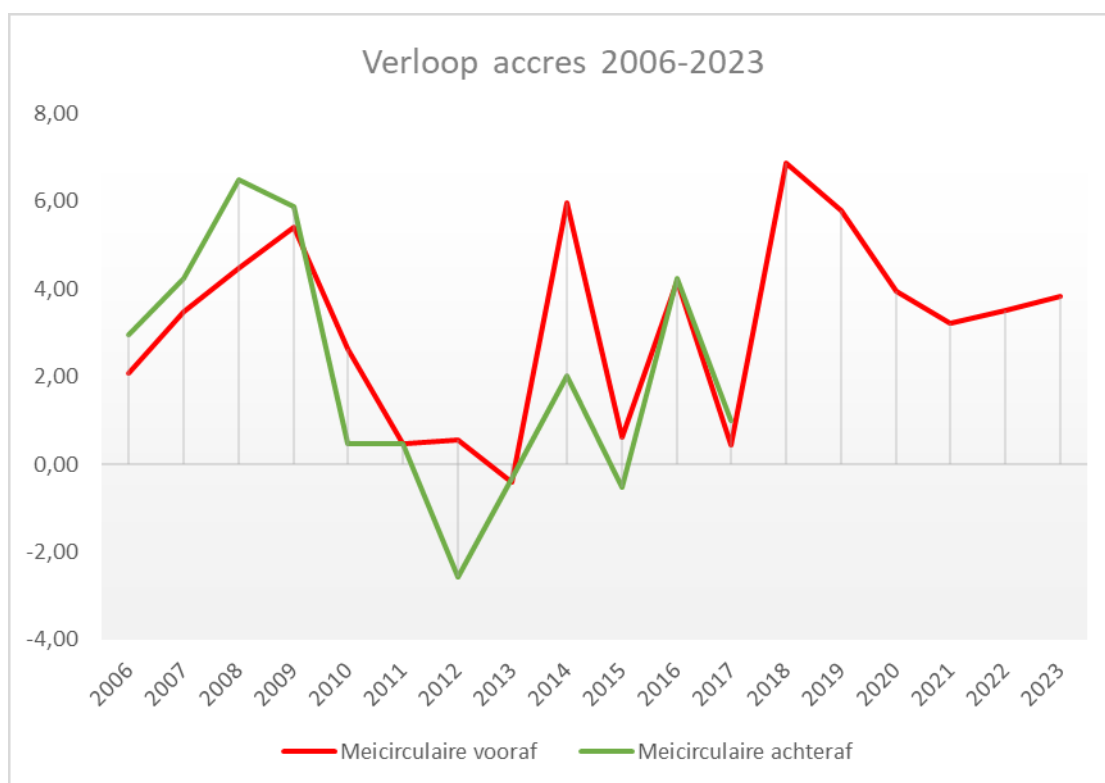
De manier waarop vanaf 2021 de middelen worden herschikt gebeurt aan de hand van een verdeelonderzoek. Het is de bedoeling van het rijk om de nieuwe verdeelmodellen vanaf begrotingsjaar 2021 in te voeren.

1.2.c. Stabiele raming uitkering gemeentefonds

De ramingen van het gemeentefonds binnen de begroting fluctueren sterk, zowel tussen de jaren als binnen één jaar. Vanuit het oogpunt van stabiele ramingen in de begroting is dit ongewenst. De inkomstenramingen zijn namelijk de financiële basis voor de beleidsvoornemens. De afwijkingen tussen raming en realisatie zijn aanzienlijk en maken het lastig om als basis te dienen voor het begroten van beleidsvoornemens.

Om de schommelingen van het gemeentefonds te visualiseren is hieronder de ontwikkeling van het accres per jaar weergegeven van 2006-2022. De rode lijn geeft de vooraf verwachte ontwikkeling van het accres, de groene lijn geeft de werkelijke uitkomst van het accres. Het accres (de groei) is gekoppeld aan de groei van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Als de netto gecorrigeerde rijksuitgaven stijgen (of dalen), neemt het gemeentefonds met hetzelfde percentage toe (of af). Deze systematiek staat ook wel bekend onder het principe van "samen de trap op en samen de trap af".

Afbeelding 1 Verloop accres gemeentefonds geraamd en werkelijk

De schommelingen zijn, zoals blijkt uit bovenstaande grafieken, aanzienlijk.

Om een rustiger begrotingsbeeld te kunnen presenteren is de mogelijkheid onderzocht om de raming van het accres (de stijging of daling vanuit de rijksbegroting) stabiel te houden voor de duur van de meerjarenbegroting. Als vast percentage ligt dan het meest voor de hand om het

voortschrijdend gemiddelde te nemen van bijvoorbeeld de afgelopen tien jaar aan accrespercentages.

Het accres van met name de maartcirculaire van vorig jaar was relatief hoog ten opzichte van de voorgaande jaren. Daardoor is ook de meerjarenraming 2019-2022 gestegen met meer dan het gemiddelde van de afgelopen jaren en is daardoor relatief hoog.

Het hogere accres uit maart 2018 betekent dat aanpassing van de ramingen aan het gemiddelde uit de afgelopen tien jaar leidt tot verlaging van de ramingen van het gemeentefonds in de meerjarenbegroting. Deze lijn zou leiden tot een structureel tekort in de meerjarenbegroting van op dit moment geschat € 250.000. Hiervoor is in het huidige meerjarenbeeld geen ruimte.

Na onderzoeken van de mogelijkheden wordt voorgesteld om op dit moment niet over te gaan tot een meer stabiele raming van het gemeentefonds gezien het begrotingsbeeld.

2. Financieel meerjarenperspectief

Het financieel meerjarenperspectief is niet gunstig. Door een aantal ontwikkelingen staat de exploitatie onder druk. Een groot deel van het tekort wordt veroorzaakt door de ontwikkelingen van de jeugdzorg. Landelijk is een beeld zichtbaar van grote kostenstijgingen die niet door de gemeenten meer kunnen worden opgevangen. Om die reden heeft het college ervoor gekozen om in deze kadernota het onderwerp jeugd "buiten kaders" te plaatsen. Op dit moment is het beeld rondom jeugd nog te onduidelijk om een realistische begroting voor te kunnen opstellen. Het gaat daarbij om zowel de raming van de lasten, gebaseerd op aannames over de verwachte aantallen, als de inkomsten. Het rijk heeft aangegeven de gemeenten tegemoet te willen komen met extra geld in het gemeentefonds. In het gemeentefonds is voor drie jaar geld beschikbaar gesteld, landelijk gaat het om € 420 miljoen in 2019 en € 300 miljoen in 2020 en 2021.

Het onderwerp jeugd wordt apart toegelicht in paragraaf 2.2 van deze nota. In paragraaf 2.1 komt dan het reguliere meerjarenperspectief aan bod, zonder de ontwikkelingen jeugd.

Daarnaast zijn er nog enkele andere ontwikkelingen die buiten de invloed van Wassenaar liggen. Onder andere treedt er een nadeel op in de bijdragen van Wassenaar aan de diverse gemeenschappelijke regelingen.

Ondanks het lastige meerjarenperspectief wil het college werken aan een toekomstbestendig en zelfstandig Wassenaar. De ambities uit het collegeakkoord vullen wij daarom in met een aantal belangrijke investeringen. Het realiseren van deze ambities leidt tot verhoging van de kapitaallasten.

In het coalitieakkoord "Wassenaar Zelfstandig en Verantwoordelijk" is afgesproken om tekorten te dekken uit 50% bezuinigingen en 50% inkomstenverhoging. Langs die lijn zal deze zomer, in samenspraak met de gemeenteraad, de begroting sluitend worden gemaakt. Het college werkt op dit moment aan een inventarisatie van de mogelijkheden.

De meicirculaire van het Gemeentefonds is nog niet in deze kadernota verwerkt. Daarover ontvangt de raad een afzonderlijke informatiebrief.

De toelichting op het meerjarenbeeld en de invulling van de ambities staat hieronder beschreven.

2.1 Ontwikkelingen kadernota exclusief jeugd

De totale ontwikkeling van de begroting, exclusief jeugd, ziet er als volgt uit.

Ontwikkelingen kadernota	2020	2021	2022	2023
Totaal uitzetting EXCLUSIEF JEUGD	-2.454.503	-2.735.324	-3.397.761	-3.674.613
Totaal dekking	1.766.884	1.995.783	2.013.576	2.018.462
Saldo mutaties kadernota	-687.619	-739.541	-1.384.185	-1.656.151
Actueel begrotingssaldo	125.903	1.228.847	8.949	386.981
Bijgestelde begroting EXCLUSIEF JEUGD	-561.716	489.306	-1.375.236	-1.269.170

Het financiële beeld voor de periode 2020-2023 is sterk negatief. Het totaal aan nadelige mutaties voor de kadernota (exclusief jeugd) leidt tot een uitzetting van € 3,7 miljoen structureel vanaf 2023. Er is reeds voor ongeveer € 2 miljoen aan dekking gevonden. Afgezet tegen het actuele begrotingssaldo van € 0,4 miljoen voordelig in 2023 leidt dit nog tot aanvullende noodzakelijke bezuinigingen en/of inkomstenverhogingen van € 1,3 miljoen structureel.

Inclusief jeugd neemt dit nadeel van € 1,3 nog toe met de bedragen uit de tabel hieronder. Het totale structurele tekort (vanaf 2023) zou inclusief jeugdzorg uitkomen op € 1,9 miljoen.

Ontwikkeling jeugdzorg, nog niet in bijgestelde begrotingssaldo verwerkt	2020	2021	2022	2023
Jeugd	-903.000	-903.000	-903.000	-615.772
Landelijke compensatie gemeentefonds jeugdhulp	278.696	278.541		
Tekort jeugd	-624.304	-624.459	-903.000	-615.772

Een toelichting op het onderdeel jeugd is in een aparte paragraaf 2.2 opgenomen.

De specificatie van het reguliere tekort is als volgt.

Tabel Totaaloverzicht ontwikkelingen kadernota exclusief jeugd

Ontwikkelingen Kadernota 2020 WASSENAAR		<i>Bedragen in €; -/- is nadeel</i>			
		2020	2021	2022	2023
	Actueel begrotingssaldo	125.903	1.228.847	8.949	386.981
A	Autonome ontwikkelingen				
	Structurele effecten voorjaarsnota 2019	-399.200	-249.530	-249.530	-254.030
	Overig autonoom:				
A1	Verhogen bijdrage Avalex miv 2019 (DVO)	-311.000	-311.000	-311.000	-311.000
A2	Verbruiksbelasting grip op grondstoffen	-190.000	-190.000	-190.000	-190.000
A3	Afstoten verwerking bedrijfsafval	-58.588	-58.588	-58.588	-58.588
A4	Intensiveren proef bronscheiding afvalverwerking		-141.000	-141.000	-141.000
	Benodigde investeringen		-80.000	-80.000	-80.000
	Dekking: lagere kosten inzameling door bronscheiding	69.000	69.000	69.000	69.000
	Dekking: Aanpassing DVO bronscheiding	80.000	80.000	80.000	80.000
	Dekking: egalisatievoorziening afval	200.588	311.588		0
	Dekking: stapsgewijze verhoging tarief afvalstoffenheffing	210.000	320.000	631.588	631.588
A5	Wet inburgering (nadeel)	PM	PM	PM	PM
A6	Invoering omgevingswet (nadeel)	PM	PM	PM	PM
A7	Wet GGZ (nadeel)	PM	PM	PM	PM
A8	Verkiezingen 2020	34.000			
A9	Reisdocumenten en rijbewijzen	-94.778	-72.828	-92.391	-112.277
	Dekking uit taakstellende verlaging lasten	94.778	72.828	92.391	112.277
A10	Restant ontwikkeling BUIG na inzet voordeel € 100.000 voor bibliotheek (zie punt C4)	290.389	190.389	190.389	190.389
A11	Beheerplan vastgoed Joh. De Witstraat en Zonneveldweg	-145.000	-145.000	-145.000	-145.000
A12	Langjarige rente schatkistbankieren	-190.000	-115.000	-115.000	-115.000
A13	Ontwikkeling gemeentefonds	PM			
A14	Dividend Alliander	30.000	30.000	30.000	30.000
A15	Bezuiniging kapvergunning niet gerealiseerd 2020	-18.000			
A16	Vrijval kapitaallasten	126.646	87.202	97.202	77.202
A17	Salarislasten bestuur	-38.150	-38.150	-38.150	-38.150
A18	Visieontwikkeling	-40.000			
A19	Reinigen strand	-23.000	-23.000	-23.000	-23.000
	Totaal Autonoom	-372.315	-263.089	-253.089	-277.589
	Waarvan dekking	654.366	853.416	872.979	892.865
	Autonoom exclusief dekking	-1.026.681	-1.116.505	-1.126.068	-1.170.454

Tabel loopt verder op de volgende pagina.

B	Loon- en prijsontwikkelingen				
B1	Loon- en prijs SAD	-18.059	-24.683	-31.440	-39.332
B2	Indexering begeleiding WMO	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
B3	indexatiepercentage 1,4% lasten	-179.948	-179.797	-178.027	-178.027
	Dekking door indexatie niet door te berekenen	179.948	179.797	178.027	178.027
B4	Indexering tarieven en heffingen	173.134	173.134	173.134	173.134
B5	Bijdrage uitvoeringskosten W&I	-39.841	-39.841	-39.841	-39.841
B6	CAO ontwikkelingen 5%	-716.000	-716.000	-716.000	-716.000
	Dekking: stelpost CAO lonen inzetten	475.000	475.000	475.000	475.000
B7	Dekking loon/prijs: restant stelpost prijzen	282.570	282.570	282.570	282.570
	Totaal loon- en prijsontwikkelingen	136.804	130.180	123.423	115.531
	Waarvan dekking	937.518	937.367	935.597	935.597
	Loon/prijs exclusief dekking dekking	-800.714	-807.187	-812.174	-820.066
C	Nieuw beleid				
C1	Nationaal park Hollandse duinen uitvoering economische agenda	-15.000	-15.000	-15.000	
	Dekking uit reserve grote projecten	15.000	15.000	15.000	
C2	Beeldkwaliteit winkelhaak	-150.000			
	Dekking uit Reserve Grote Projecten	150.000			
C3	Burgerparticipatie	PM	PM	PM	PM
C4	Bibliotheek inzetten voor doelen sociaal domein		-100.000	-100.000	-100.000
	Dekking door inzet voordeel BUIG gelden (zie A10)		100.000	100.000	100.000
C5	<i>Investeringsprogramma</i>				
C5.1	- IHP scenario 1				-106.300
C5.2	Gymzaal Burmanlaan/bewegingsbox *		-45.000	-45.000	-45.000
	- Bewegingsbox onderhoudskosten			-65.000	-65.000
	- Dekking door vervallen vervoerskosten		80.000	80.000	80.000
C5.3	Sporthal kapitaallasten *			-250.000	-250.000
	- onderhoud			-137.500	-137.500
C5.4	- Wassenaarse Slag revitalisering		-1.667	-1.667	-1.667
C5.5	- Beheerplannen openbare ruimte, investering € 2.765.000 (kapitaallasten € 91.208 vanaf 2024)				
C5.6	WRB - strandpost				
	- Kapitaallasten		-54.000	-54.000	-54.000
	- Beheer en onderhoud		-12.000	-12.000	-12.000
C5.7	Veiligheidsmaatregelen molen		-21.000	-21.000	-21.000
C5.8	- Winkelhaak			-11.667	-11.667
	- Winkelhaak toilet	-3.750	-3.750	-3.750	-3.750
C5.9	Herinrichting Rozenweg verleggen fietspad	-3.333	-3.333	-3.333	-3.333
C5.10	Verbeteren fietsveiligheid Starrenburglaan		-3.333	-3.333	-3.333
C5.11	Kades Havenkanaal		-50.000	-50.000	-50.000
C5.12	Tractie				
	- Kapitaallasten	-31.020	-140.611	-178.011	-190.739
	- Dekking al aanwezig in meerjarenbegroting	10.000	10.000	10.000	10.000
C5.13	Gemeentekantoor				
	- Renovatie kantoorgebouw en meubliair			-80.000	-80.000
	- Beheer en onderhoud			-100.000	-100.000
C5.14	De Paauw	PM	PM	PM	PM
C5.15	De Warenar	PM	PM	PM	PM
	Totaal nieuw beleid	-28.103	-244.694	-926.261	-1.045.289
	Waarvan dekking	175.000	205.000	205.000	190.000
	Nieuw beleid exclusief dekking	-203.103	-449.694	-1.131.261	-1.235.289
D	Gemeenschappelijke regelingen				
D1	Bijdrage BSGR	-36.144	-36.144	-36.144	-36.144
D2	MRDH	-2.844	-2.844	-2.844	-2.844
D3	ODH	-18.609	-18.609	-18.609	-18.609
D4	Bijdrage GR H10	-6.787	-4.177	-4.177	-4.177
D5	Begroting 2020 WODV	-307.626	-277.650	-246.571	-368.016
D6	Bijdrage Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)	-50.393	-29.000	-29.000	-29.000
D7	Kust Duin Bollen	-1.602	6.486	9.087	9.986
	Totaal gemeenschappelijke regelingen	-424.005	-361.938	-328.258	-448.804
	TOTAAL MUTATIES KADERNOTA	-687.619	-739.541	-1.384.185	-1.656.151
	BIJGESTELDE BEGROTING	-561.716	489.306	-1.375.236	-1.269.170

Toelichting op de tabel

A. Autonome ontwikkelingen

Structurele effecten voorjaarsnota

De financiële gevolgen van de voorjaarsnota 2019 voor de jaren 2020 en verder zijn opgenomen in één regel. Voor de inhoudelijke toelichting van de afzonderlijke posten wordt verwezen naar de voorjaarsnota.

A1+A2+A3+A4 Afvalverwerking

Onderwerp: Afvalverwerking <i>(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)</i>	Bedragen per jaar			
	2020	2021	2022	2023
Lasten				
DVO	-311.000	-311.000	-311.000	-311.000
Belasting grip op grondstoffen	-190.000	-190.000	-190.000	-190.000
Afstoten verwerking bedrijfsafval	-58.588	-58.588	-58.588	-58.588
Bronscheiding afvalverwerking		-141.000	-141.000	-141.000
Bronscheiding investering		-80.000	-80.000	-80.000
- Dekking door aanpassing DVO voor bronscheiding	80.000	80.000	80.000	80.000
- Lagere kosten afvalverwerking door bronscheiding	69.000	69.000	69.000	69.000
- Dekking door onttrekking egalisatievoorziening	200.588	311.588		0
- Dekking door tariefsverhoging	210.000	320.000	631.588	631.588
Saldo	0	0	0	0

Het nadeel op afvalverwerking bestaat uit vier onderdelen:

- Hogere bijdrage aan Avalex als gevolg van de nieuwe dienstverleningsovereenkomst;
- Verbruiksbelasting "grip op grondstoffen";
- Afstoten verwerking bedrijfsafval;
- Intensiveren proef bronscheiding

De invoering van de nieuwe producten- en dienstencatalogus van Avalex betekent voor 2020 en verder een stijging van de lasten met € 311.000. Door middel van een doelmatigheidsonderzoek en de keuze in beleidsuitgangspunten en inzamelmethodiek wordt ingezet op maatregelen om de lasten voor de afvalinzameling minder hard te laten stijgen.

In het kader van de vergroening van het belastingstelsel is de afvalstoffenbelasting in 2019 verhoogd van €13,21 naar € 32,12 per ton. Door deze verhoging van de afvalstoffenbelasting en reguliere verhogingen van het verwerken van afval nemen de lasten structureel toe met € 190.000. De prognose is dat de komende jaren de lasten voor de verwerking van restafval blijven toenemen.

De gemeente Wassenaar heeft aan Avalex de taak gemandateerd om het bedrijfsafval bij ondernemers in Wassenaar in te zamelen. Ondernemers betalen hiervoor via de aanslag reinigingsheffing. Om te voldoen aan de wet Markt en Overheid (tegengaan oneerlijke concurrentie) zal per 1 januari 2020 het ophalen van bedrijfsafval worden beëindigd. Ondernemers zijn dan zelf verantwoordelijk voor het ophalen van hun bedrijfsafval. De begrote baten voor het reinigingsrecht van € 68.588 en de lasten van circa € 10.000 voor het inzamelen van bedrijfsafval komen te vervallen. Deze wijziging heeft daardoor een structureel nadelig effect van circa € 60.000.

Er komt aantal proefwijken voor het huis aan huis inzamelen van PMD door middel van een minicontainer, en bij de hoogbouw plaatsen van een ondergronds inzamelmiddel voor het restaval. Zo wordt het scheidingspercentage van het afval verhoogd en kostbare grondstoffen aan de bron gescheiden. Hiermee wordt gevolg gegeven aan de wens van de raad om op een andere wijze dan "Het Nieuwe Inzamelen" de scheidingsdoelstellingen te realiseren. Tevens worden op deze manier geen onomkeerbare stappen gezet om op termijn – indien hier capaciteit voor beschikbaar is, nascheiding aan te bieden.

Dekking

Om dit nadeel te dekken wordt voorgesteld het tarief voor de afvalstoffenheffing in drie jaar stapsgewijs te verhogen tot 16% zodat vanaf 2023 het hele nadeel wordt gedekt uit een hoger tarief. Het verschil wordt voor twee jaar incidenteel gedekt uit de egalisatievoorziening afval. De stand van deze voorziening op 31 december 2018 is € 876.000. Na gebruik voor incidentele dekking resteert hierin nog ongeveer € 350.000.

A5 Wet inburgering PM

Vanaf 1-1-2021 worden nieuwe taken in het kader van de Wet Inburgering door de gemeente uitgevoerd. De voorbereidingen voor deze stelselwijziging beginnen in 2019. Vanaf 2020 zullen zowel de implementatiekosten als de uitvoeringskosten duidelijk worden en bovendien worden de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen duidelijk. Vooralnog moeten zowel inkomsten als uitgaven als PM worden opgevoerd in deze kadernota. De verwachting is dat deze in 2019 binnen de bestaande middelen kunnen worden uitgevoerd.

A6 Invoering omgevingswet PM

In de begroting 2018 is door de gemeenteraad een voorziening voor de invoering van de omgevingswet ingesteld van € 350.000 en een bestemmingsreserve invoering Omgevingswet van € 672.000. De werkzaamheden rondom de invoering van de Omgevingswet vinden plaats binnen dit financieel kader.

Voor de begroting 2020 vindt een herijking plaats van de financiële impactanalyse uit 2017. De herijking gaat in op de incidentele kosten voor de periode 2020 en een doorkijk naar de periode na 2021. De uitkomsten van deze herijking van de financiële impact kunnen een effect hebben op het financiële kader. Over de uitkomsten hiervan zullen wij u nader informeren.

Hiermee geven we uitvoering aan opdracht 13a (nieuwe doorrekening op basis van de ambities uit de programmavisie) en 13c (herijking programmaplan om duidelijk te krijgen of de voorziening en bestemmingsreserve voldoende is) van de door u op 18 december 2018 vastgestelde Programmavisie invoering Omgevingswet. De berekeningen zijn gebaseerd op de VNG richtlijnen.

A7 Wet verplichte GGZ PM

Per 1-1-2020 moet de Wet verplichte ggz geïmplementeerd (Wvvggz) zijn. De Wvvggz is de vervanger van de Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (Bopz) en regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de GGZ. De implementatie van de wet vraagt de rest van het jaar onder andere inzet in de regio, de lokale aansluiting van de zorg- en veiligheidsketen, afstemming met andere wetten en de ontwikkeling van formats en diverse protocollen. De kosten van de implementatie van de wet zijn voor de gemeente. De inschatting is dat er vooral om de inzet van personeel gevraagd wordt. Dit kan vooralnog opgevangen worden binnen de beschikbare capaciteit.

De financiële gevolgen zijn nog niet bekend gemaakt door het Rijk, dat volgt later in 2019. Dit wordt meegenomen in de najaarsnota.

A8 Verkiezingen 2020

Onderwerp: Verkiezingen	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten	34.000			
Baten				
Saldo	34.000	0	0	0

De gemeente Wassenaar is verantwoordelijk voor de organisatie van alle verkiezingen. Jaarlijks staat hiervoor € 34.000 geraamd. Voorgesteld wordt dit bedrag alleen op te nemen in de jaren dat er ook daadwerkelijk verkiezingen plaatsvinden. Dit is in 2021 voor de Tweede Kamer, in 2022 voor de Gemeenteraad, in 2023 voor Provinciale Staten en de waterschappen en in 2024 voor het Europees Parlement. Voor 2020 staan er vooralsnog geen verkiezingen gepland, waardoor er in dat jaar naar verwachting geen uitgaven zijn.

A9 Reisdocumenten en rijbewijzen

Onderwerp: Reisdocumenten en rijbewijzen	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten	-94.778	-72.828	-92.391	-112.277
Baten				
Saldo	-94.778	-72.828	-92.391	-112.277

Doordat de geldigheid van rijbewijzen en identiteitskaarten voor volwassenen verlengd is van vijf naar tien jaar is er een zogenaamde 'rijbewijscyclus' en een 'paspoortcyclus'. Hierdoor krijgt de afdeling burgerzaken steeds te maken met twee verschillende periodes van vijf jaar. In de eerste periode van vijf jaar worden er minder rijbewijzen en reisdocumenten afgegeven en in de tweede periode van vijf jaar worden er veel meer rijbewijzen en reisdocumenten afgegeven. Tot het jaar 2024 worden er hierdoor minder reisdocumenten uitgegeven en tot het jaar 2022 veel meer rijbewijzen. Dit heeft effect op de inkomsten voor dit onderdeel. De schommelingen in de cycli hebben consequenties voor het aantal aanvragen en dus voor de tijd die binnen de gemeente aan deze documenten wordt besteed.

Dekking

Dekking van het tekort vindt plaats door een taakstellende verlaging van de uitgaven.

A10 Ontwikkeling BUIG

Onderwerp: Ontwikkeling BUIG	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten	290.262	290.262	290.262	290.262
Baten	100.127	127	127	127
- Dekking voor bibliotheek	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Saldo	290.389	190.389	190.389	190.389

Het rijk stelt budget beschikbaar voor de financiering van de uitkeringen die de gemeente verstrekt (BUIG). Het uitgangspunt is dat het rijksbudget op macroniveau de gemeentelijke uitgaven voor de BUIG dekt. Dit betekent ook dat het budget jaarlijks kan fluctueren. Voor Wassenaar is op dit moment sprake van een klein tekort op de BUIG en wordt via een structureel ingebed arbeidsmarktoffensief actief gestuurd op een zo klein mogelijk bestand, zodat het risico op een tekort op de BUIG zo klein mogelijk wordt gehouden. De rijksinkomsten worden geraamd op het niveau van het nader voorlopig budget van 2019 (€ 5.739.179) en de uitgaven aan de BUIG worden voor 2020 en 2021 geraamd op het niveau van begin 2019.

Voor 2022 en 2023 blijven de uitgaven voorsnog geraamd op het niveau van de begroting 2019 (inclusief de daarin opgenomen taakstelling). Daarmee liggen de te verwachten uitgaven in 2020 en 2021 onder de geraamde uitgaven van de begroting 2019 (inclusief de daarin opgenomen taakstelling).

In de reguliere P&C-cyclus worden zowel de rijksinkomsten als de te verwachten uitgaven geactualiseerd. De bijgestelde ramingen leveren een voordeel op van € 390.389 voor 2020 en een voordeel van € 290.389 vanaf 2021. De teruglopende uitgaven op de BUIG hebben mede te maken met een effectief arbeidsmarktbeleid waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen reïntegratie en maatschappelijke participatie.

Dekking

Voorgesteld wordt om € 100.000 van het voordeel op de BUIG-gelden te gebruiken voor het inzetten van de bibliotheek voor doelen in het sociaal domein.

A11 Beheer en onderhoud panden

Onderwerp: Beheerplan vastgoed (nadeel)	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten	-145.000	-145.000	-145.000	-145.000
Baten				
Saldo	-145.000	-145.000	-145.000	-145.000

Dit betreft het noodzakelijk planmatige onderhoud aan gemeentelijke panden die in het beheerplan zijn opgenomen als panden die aan verandering onderhevig zijn. De afgelopen jaren is aan deze panden geen planmatig onderhoud uitgevoerd.

Over de toekomst en bestemming van deze panden is nog geen besluit genomen en daarom wordt het planmatig onderhoud weer hervat. Daarom moeten deze lasten opnieuw worden opgenomen.

Het gaat om de volgende panden:

Adressen 'onder verandering' / niet in beheerplan voorzien	Initieel noodzakelijke investering (zie ook onderwerp C5.13)	Dotatie groot onderhoud per jaar * na investering
Zonneveldweg 55 ^a , Broekweg 14 [Oostdorp]	-	20.000
Johan de Wittstraat 45 [gemeentekantoor]	1.700.000	100.000*
Johan de Wittstraat 41-43 [werf]	PM	25.000
Totaal		145.000

A12 Langjarige rente schatkistbankieren

Onderwerp: Langjarige rente	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten				
Baten	-190.000	-115000	-115000	-115000
Saldo	-190.000	-115000	-115000	-115000

Wassenaar zet in het kader van schatkistbankieren de overtollige liquiditeiten uit bij het Rijk. De verwachte rendementen hiervan moeten als gevolg van de nog steeds lage rente neerwaarts worden bijgesteld voor 2019 en 2020. Voor de jaren daarna gaan we voorsnog niet uit van een afname van de begrote rentebaten, onder de veronderstelling dat de rente op termijn weer gaat stijgen.

A13 Ontwikkeling gemeentefonds PM

De ontwikkelingen rondom het gemeentefonds waren nog niet in beeld bij het schrijven van deze kadernota. Hierover ontvangt de raad een apart informatiebrief. De financiële gevolgen betrekken we bij de begroting.

A14 Dividend Alliander

Onderwerp: Dividend Alliander	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten				
Baten	30.000	30.000	30.000	30.000
Saldo	30.000	30.000	30.000	30.000

Gecorrigeerd voor een incidentele verkoopopbrengst kan op basis van de winstuitkering over 2018 worden uitgegaan van een verhoging van € 30.000 voor de (behoudende) raming van het Alliander-dividend.

A15 Bezuiniging kapvergunning niet gerealiseerd

Onderwerp: Bezuiniging kapvergunning	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten	-18.000			
Baten				
Saldo	-18.000	0	0	0

In 2019 en 2020 wordt deze bezuiging niet gerealiseerd. In 2019 wordt een startnotitie opgesteld om te komen tot nieuwe kaders voor de bescherming van bomen.

A16 Kapitaallasten

Onderwerp: Kapitaallasten	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten	126.646	87.202	97.202	77.202
Baten				
Saldo	126.646	87.202	97.202	77.202

Jaarlijks worden aan de hand van de voorgenomen en gerealiseerde investeringen de kapitaallasten herberekend. Dit leidt tot en met 2023 tot een jaarlijks voordeel.

A17 Lasten griffie, college en raad

Onderwerp: Lasten college, griffie en raad	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2.020	2.021	2.022	2.023
Lasten	-38.150	-38.150	-38.150	-38.150
Baten				
Saldo	-38.150	-38.150	-38.150	-38.150

- De vergoeding voor de werkzaamheden als raadslid zijn per 1-1-2019 verhoogd met 2%;
- In het arbeidsvoorwaardenakkoord sector Rijk is een salarisverhoging afgesproken van 3% per 1-7-2018, van 2% per 1-7-2019 en 2% per 1-1-2020. Deze verhoging werkt door in de bezoldiging van de burgemeester en de wethouders;
- De functies van de griffie zijn opnieuw gewaardeerd. De loonkosten nemen daardoor toe.

A18 Visieontwikkeling

Onderwerp: visieontwikkeling	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten	-40.000			
Baten				
Saldo	-40.000	0	0	0

De huidige woonvisie loopt tot en met 2020. Om vanaf 2021 een nieuwe woonvisie te hanteren moet er in 2020 een nieuwe woonvisie worden vastgesteld. De voorbereidingen en start vinden plaats in 2019 of 2020. Vanwege deze extra opdracht/taak zal externe expertise worden ingehuurd zoals ook bij de samenstelling van de huidige woonvisie is gebeurd.

A19 Reinigen strand

Onderwerp: Reinigen strand	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten	-23.000	-23.000	-23.000	-23.000
Baten				
Saldo	-23.000	-23.000	-23.000	-23.000

Het strand van Wassenaar heeft het keurmerk van de Blauwe Vlag, waarmee het aantoont dat het een schoon en veilig strand is. Een van de criteria van dit keurmerk is dat het strand schoon moet zijn. In 2017 is door de beoordelingscommissie van de blauwe vlag aangegeven dat het strand oppervlakkig en beperkt werd schoongemaakt. In 2018 is daarom als proef gestart met het machinaal reinigen van het strand, om zo meer en dieper (zwerf)vuil te verwijderen. De gemeente Wassenaar heeft hiervoor niet het materieel zodat deze werkzaamheden door derden zijn uitgevoerd. Het strand is hierdoor schoner geworden. Daarom wordt voorgesteld om deze werkzaamheden structureel voort te zetten. De kosten hiervoor zijn € 23.000.

B. Loon- en prijseffecten

Onderwerp: Lonen en prijzen	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten	-973.848	-980.321	-985.308	-993.200
Baten	1.110.652	1.110.501	1.108.731	1.108.731
Saldo	136.804	130.180	123.423	115.531

B1 Loon- en prijs SAD

Voor de periode 2020 t/m 2023 heeft de gemeente een nieuw convenant gesloten met de SAD, de basisscholen en het Scholencollectief Wassenaar. In samenwerking met de scholen en de SAD is een nieuw convenant opgesteld om op deze manier gehoor te kunnen geven aan de wensen van de verschillende partijen. De financiële consequenties betreffen de indexatie van kosten en de organisatie van de driejaarlijkse onderwijsdag, die niet in de reguliere bekostiging was opgenomen. Dekking vindt plaats uit de stelpost voor loon- en prijsontwikkelingen.

B2 Indexering begeleiding

Het gaat hier om een uurtarief of een tarief per dagdeel voor het leveren van individuele begeleiding aan mensen met bijvoorbeeld een psychiatrische aandoening of dagbesteding voor mensen met dementie. In de overeenkomst die wij hebben afgesloten met de aanbieders van begeleiding is opgenomen dat het tarief jaarlijks geïndexeerd wordt.

B3 Indexatiepercentage 1,4% lasten

Jaarlijks wordt de begroting opgehoogd met het inflatiepercentage. Voor Wassenaar betekent dit een stijging van de exploitatie met ongeveer € 180.000. Voorgesteld wordt om dit bedrag niet door te berekenen. Dit leidt tot een generieke bezuiniging.

B4 Indexering tarieven en heffingen

De tarieven en heffingen worden jaarlijks opgehoogd met het inflatiepercentage.

B5 Uitvoeringslasten werk en inkomen

Met betrekking tot het samenwerkingsverband Werk en Inkomen wordt voor 2020 voor de reguliere uitvoeringslasten en de lasten voor sociale recherche en leerplicht een stijging verwacht van in totaal € 39.841. Deze stijging is het gevolg van de toegepaste inflatiecorrectie.

B6 CAO ontwikkelingen

Op dit moment wordt onderhandeld over een nieuwe CAO voor gemeenteambtenaren. Op basis van de gesprekken tussen werkgever en bonden houden wij rekening met een stijging van minimaal 5%, dit is € 716.000. Voor € 475.000 is in de meerjarenbegroting een stelpost als dekking beschikbaar. Voorgesteld wordt om deze in te zetten voor de (gedeeltelijke) dekking van de CAO-kosten.

Mochten de onderhandelingen tot een hoger percentage leiden dan 5%, dan is hiervoor geen dekking in de begroting.

B7 Restant stelpost prijzen

In de meerjarenbegroting is nog een stelpost opgenomen voor het opvangen van prijsindexeringen. Voorgesteld wordt deze in te zetten voor de dekking van het tekort.

Dekking

De loon- en prijsontwikkelingen worden gedekt door inzet van de stelposten en door het niet doorberekenen van de prijsindexering van 1,4%, in totaal bedrag dit ongeveer € 180.000 (zie tabel).

C. Nieuw beleid

C1 Nationaal park Hollandse duinen

Onderwerp: Nationaal park Hollandse duinen	Bedragen per jaar			
	2020	2021	2022	2023
<i>(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)</i>				
Lasten	-15.000	-15.000	-15.000	
Dekking uit reserve grote projecten	15.000	15.000	15.000	
Saldo	0	0	0	0

Dit voorstel sluit aan op eerdere politieke besluitvorming en is een antwoord op eerder gecreëerde verwachtingen. De verkiezing van "mooiste natuurgebied van Nederland" heeft ertoe geleid dat Nationaal Park Hollandse Duinen (NPHD) zich de komende jaren mag ontwikkelen tot een Nationaal Park van Wereldklasse. Wassenaar is partner van NPHD en vormt als 'Landgoed aan zee' een belangrijk onderdeel van het gebied. NPHD draagt bij aan de bestaande waarden van natuur, landschap, recreatie en cultuurhistorie. Deze waarden worden versterkt door ze expliciet te maken (via verhalen) en door natuur- en recreatiegebieden met elkaar te verbinden waar dat nu ontbreekt.

Betrokken partijen werken aan de realisatie van het Nationaal Park waarbij voor 2020, 2021 en 2022 jaarlijks € 15.000 nodig is voor:

- Project- en procesmanagement;
- Digitale en fysieke zichtbaarheid van het gebied waarvoor een merkstrategie de basis zal zijn;
- Een ondernemersnetwerk dat verder uitgebouwd wordt en het gedachtegoed van Hollandse Duinen uitdraagt;
- Het aantrekken van financiële middelen (subsidies/fondsen).

Dekking

Voorgesteld wordt om de kosten hiervan te dekken uit de reserve ondersteuning grote projecten.

C2 Beeldkwaliteit winkelhaak

Onderwerp: Beeldkwaliteit winkelhaak	Bedragen per jaar			
	2020	2021	2022	2023
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)				
Lasten	-150.000			
Dekking uit reserve grote projecten	150.000			
Saldo	0	0		0

Op 22-1-2019 heeft de gemeenteraad het beeldkwaliteitsplan Centrum Wassenaar als streefbeeld voor toekomstige ontwikkelingen vastgesteld. Aansluitend hierop is een projectgroep bestaande uit pandeigenaren, winkeliers, het centrummanagement, inwoners en de gemeente gestart met de uitvoering van het beeldkwaliteitsplan. Om te zorgen dat de investeringen, die gepland staan in de periode vanaf 2021, daadwerkelijk gaan bijdragen aan een toekomstbestendig en aantrekkelijk centrum wordt in de periode 2019/2020 gewerkt aan een inrichtingsplan, stimuleringsmaatregelen voor pandeigenaren en voorbereidende werkzaamheden. Aanvullend op het startbudget van € 25.000 in 2019 is in 2020 een bedrag van € 50.000 noodzakelijk voor het uitwerken van het plan en het uitvoeren van voorbereidende werkzaamheden. Voor het stimuleren van pandeigenaren wordt naar succesvoorbeeld van diverse gemeenten een gevelfonds subsidie voor pandeigenaren ingesteld. Hiervoor is een bedrag van € 100.000 gewenst.

Dekking

Voorgesteld wordt om de kosten hiervan te dekken uit de reserve ondersteuning grote projecten.

C3 Burgerparticipatie

In het collegeprogramma is opgenomen dat de gemeente meer handen en voeten gaat geven aan de burgerparticipatie. Daarvoor is een plan gemaakt, dat zich momenteel nog in de consultatiefase bevindt.

C4 Bibliotheek inzetten voor doelen sociaal domein

Onderwerp: Inzetten bibliotheek voor sociaal domein	Bedragen per jaar			
	2020	2021	2022	2023
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)				
Lasten		-100.000	-100.000	-100.000
- Dekking uit BUIG		100.000	100.000	100.000
Saldo	0	0	0	0

In de begroting 2019 is voorgesteld om per 2021 € 100.000 aan bezuinigingen te realiseren op het sociaal domein. Met ingang van 2021 is dit gebeurd op de bibliotheek.

Dekking

Gezien het grote belang van de functie van de bibliotheek binnen het sociale domein en vooral binnen de participatiewet, willen we € 100.000 van de ruimte binnen de BUIG-gelden per 2020 structureel inzetten om de bezuiniging op de bibliotheek ongedaan te maken.

C5 Investeringsprogramma

Onderwerp: Investeringsprogramma <i>(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)</i>	Investeringsbedrag	Bedragen per jaar			
		2020	2021	2022	2023
C5.1 IHP	3.670.000				-106.300
C5.2 Gymzaal Burmanlaan	1.586.000		35.000	-30.000	-30.000
C5.3 Sporthal	7.411.000			-387.500	-387.500
C5.4 Wassenaarse Slag	50.000		-1.667	-1.667	-1.667
C5.5 Beheerplannen openbare ruimte jaarschijf 2023 investeringen conform vastgestelde beheerplan 2016-2020	2.765.000				
C5.6 WRB strandpost	540.000		-66.000	-66.000	-66.000
C5.7 Veiligheidsmaatregelen molen	300.000		-21.000	-21.000	-21.000
C5.8 Winkelhaak	425.000	-3.750	-3.750	-15.417	-15.417
C5.9 Herinrichting Rozenweg, verleggen fietspad	100.000	-3.333	-3.333	-3.333	-3.333
C5.10 Verbeteren fietsveiligheid Starrenburglaan	100.000		-3.333	-3.333	-3.333
C5.11 Kades Havenkanaal	2.000.000		-50.000	-50.000	-50.000
C5.12 Tractie	2.069.300	-21.020	-130.611	-168.011	-180.739
C5.13 Gemeentekantoor	1.700.000			-180.000	-180.000
C5.14 De Paauw	pm	pm	pm	pm	pm
C5.15. Warenar	pm	pm	pm	pm	pm
Totaal	22.716.300	-28.103	-244.694	-926.261	-1.045.289

Vanaf 2020 nemen we de volgende investeringen in uitvoering. Voor de investeringen worden afzonderlijke raadsvoorstellen voorbereid.

C5.1 IHP

Voor deze collegeperiode worden de voorzieningen voor de Kievitschool, de Herenwegschool en de tijdelijke lokalen bij het Rijnlands Lyceum voor het internationaal georiënteerd voortgezet onderwijs aangemerkt als noodzakelijk. Voor deze voorzieningen zal de komende periode een voorstel aan de raad worden aangeboden

C5.2 Gymzaal Burmanlaan

De gesloopte gymzaal aan de Burmanlaan wordt vervangen door een uitdagende gymzaal met moderne sportvoorzieningen voor het bewegingsonderwijs. Ingebruikname daarvan is - afgezien van onvoorziene omstandigheden - voorzien in 2020. De investeringskosten zijn begroot op maximaal € 1.586.000 inclusief btw en duurzaamheidsmaatregelen. Met het in juli 2019 beschikbaar te stellen voorbereidingskrediet voor de realisatie van de gymzaal worden o.a. de jaarlijkse lasten in kaart gebracht.

C5.3 Sporthal

Sporthal De Schulpwei en de tennishal van De Kieviten zijn aan het einde van hun technische levensduur. Hiervoor in de plaats zal één nieuwe, duurzame combisporthal aan de Dr. Mansveltkaade worden gerealiseerd. Hiermee wordt een geweldige kwaliteitsimpuls gegeven aan de binnensportfaciliteiten van de gemeente Wassenaar. De combisporthal zal naar verwachting in 2021 worden opgeleverd.

De investeringskosten zijn begroot op maximaal € 7.411.000 inclusief btw en duurzaamheidsmaatregelen. Met het in juli 2019 beschikbaar te stellen voorbereidingskrediet voor de realisatie van de combisporthal worden o.a. de jaarlijkse lasten in kaart gebracht en zal duidelijk worden hoe en door wie de exploitatie en het beheer zal plaatsvinden.

C5.4 Wassenaarse Slag revitalisering

Het gaat hier om verkeerskundige aanpassingen van de rotonde.

C5.5 Beheerplannen openbare ruimte

Conform de vastgestelde beheerplannen moet de jaarschijf 2023 worden opgenomen in de meerjarenbegroting. De kapitaallasten hiervan drukken vanaf 2024 op de exploitatie.

C5.6 WRB strandpost

De huisvesting van de Wassenaarse Reddingsbrigade is aan vervanging toe, dit vraagt een investering van € 540.000.

C5.7 Veiligheidsmaatregelen molen

Bij de molen zijn er knelpunten met betrekking tot optrekkend vocht en de renovatie van de romp. Om de molen open te kunnen blijven stellen voor publiek zijn er maatregelen nodig van € 150.000.

C5.8 Winkelhaak

In het coalitieakkoord is het voornemen opgenomen om te investeren in het centrum en de winkelhaak. De uitwerking van het opgestelde beeldkwaliteitsplan bestaat uit een inrichtingsplan om een eenduidige uitstraling in het centrum te verkrijgen (vervangen verharding en straatmeubilair), uitbreiding fietsstallingen op straat, realiseren van een openbare toiletvoorziening en dergelijke.

C5.9 Herinrichting Rozenplein

Voor het Rozenplein wordt door middel van verkeersregelaars onderzocht of het weggeleiden van fietsers van de rotonde, waardoor zowel de doorstroming naar de N44 als de verkeersveiligheid verbetert. Om het fietsverkeer structureel om te leiden via een veilige en effectieve route is een aanpassing van de openbare ruimte noodzakelijk. Een grove indicatie van de kosten komt neer op een bedrag van € 100.000.

C5.10 Verbeteren fietsveiligheid Starrenburglaan

Vanuit het coalitieakkoord is de wens uitgesproken om de veiligheid van de fietspaden aan de Starrenburglaan en Duingebied te verbeteren.

C5.11 Kades havenkanaal

Aan de kades zijn binnen drie jaar maatregelen noodzakelijk die niet zijn begroot. Er is een totale investering nodig van € 2 miljoen.

C5.12 Tractie

Met de oprichting van de WODV is een structurele investering tot op heden uitgebleven maar gezien de levensduur van de huidige voertuigen - over de afschrijvingstermijn - wel direct noodzakelijk.

In het investeringsbedrag is uitgegaan van verduurzaming van het wagenpark en een investering over drie jaar. De inschatting is dat er binnen afzienbare tijd vanuit de rijksoverheid wordt ingezet op verduurzaming van het wagenpark. Hierin zijn bijkomende kosten voor aanpassingen op de werf zoals oplaadpunten nog niet meegenomen.

C5.13 Gemeentekantoor

Het groot onderhoud aan het gemeentekantoor is al meerdere jaren tot het minimale beperkt. Het pand heeft daardoor achterstand in het onderhoud. De grondslag voor de raming is € 1,5 miljoen voor groot onderhoud op basis van eerste indicatieraming van een extern bureau. Het uitgangspunt is het voortzetten van het huidige gebruik waarbij innovaties, verduurzaming en gewijzigde wetgeving zijn meegenomen. Een indicatie is dat er circa twee ton aan uiteenlopende facilitaire zaken benodigd zijn zoals schilderen, lampen en keukenapparatuur.

C5.14 De Paauw

Om De Paauw geheel in oude glorie te herstellen zijn aanzienlijke investeringen noodzakelijk. Een besluit hieronder kan pas genomen worden als er duidelijkheid is over de toekomstige bestemming. Daarom zijn de kosten nog PM geraamd.

C5.15 De Warenar

Er wordt gewerkt aan een toekomstbestendig plan voor de Warenar. Tot die tijd is het niet mogelijk een reële inschatting op te nemen van het benodigde investeringsbedrag.

D. Gemeenschappelijke regelingen

Onderwerp: Gemeenschappelijke regelingen	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten				
BSGR	-36.144	-36.144	-36.144	-36.144
MRDH	-2.844	-2.844	-2.844	-2.844
ODH	-18.609	-18.609	-18.609	-18.609
H10	-6.787	-4.177	-4.177	-4.177
WODV	-307.626	-277.650	-246.571	-368.016
VRH	-50.393	-29.000	-29.000	-29.000
KDB	-1.602	6.486	9.087	9.986
Saldo	-424.005	-361.938	-328.258	-448.804

Als ramingen voor de bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn de bedragen opgenomen uit de begrotingen van de gemeenschappelijke regeling 2020. De begrotingen passeren de raad in het kader van de zienswijze procedures.

2.2 Ontwikkelingen budgetten jeugdzorg

Landelijk stijgen de kosten voor jeugdzorg fors, in Wassenaar is dit niet anders. Omdat nog veel onduidelijk is omtrent de tegemoetkoming van het rijk, is de ontwikkeling van jeugdzorg in deze kadernota "buiten kader" geplaatst. De nadelige effecten hiervan zijn dus nog niet verwerkt in het begrotingsbeeld hierboven.

Met het opstellen van de definitieve ramingen voor jeugdzorg wachten wij op de richtlijnen die de toezichthouder, de provincie Zuid Holland, op dit moment in overleg met het rijk aan het voorbereiden is.

Omdat nog veel onduidelijk is, kan er nog geen reëel en structureel sluitend beeld worden opgesteld. Vooralsnog gaan wij uit van de cijfers in de tabel hieronder. Eventuele tekorten die optreden dekken wij in de jaarrekening door incidentele onttrekkingen uit de reserve sociaal domein.

Onderwerp: Jeugd	Bedragen per jaar			
(+ = budgettair voordeel en - = budgettair nadeel)	2020	2021	2022	2023
Lasten	-903.000	-903.000	-903.000	-615.772
Baten	278.696	278.541		
Saldo	-624.304	-624.459	-903.000	-615.772

Vanaf 1 januari 2015 zijn de gemeenten volgens de Jeugdwet verantwoordelijk voor een aantal taken op het gebied van jeugdhulp. Landelijk is er vanaf het begin van de decentralisatie een tendens zichtbaar van oplopende kosten. Ook in de gemeente Wassenaar zijn de kosten van jeugdhulp aanzienlijk toegenomen.

Wij hebben u al eerder geïnformeerd over deze kostenstijging jeugdhulp via eerdere producten van de P&C cyclus en een aparte raadsinformatiebrief in het najaar van 2018.

De verwachting is dat er voor jeugdhulp vanuit het rijk een tegemoetkoming zal komen bij de Meicirculaire. Het rijk heeft inmiddels een toezegging gedaan, maar deze is niet toereikend. Met de hogere rijksbijdrage is in de cijfers nog geen rekening gehouden omdat het bedrag voor Wassenaar nog niet is te bepalen. Door het ministerie wordt gerekend met een tegemoetkoming van € 420 miljoen in 2019 en twee keer € 300 miljoen in 2020 en 2021. Wat dat voor Wassenaar betekent is opgenomen in de tabel hierboven.

Jeugdhulp via Zorg in Natura

Vanuit het Inkoopbureau H10 zijn en worden (regionale) analyses gemaakt van de ontwikkelingen aangaande zorg in natura. Het beeld dat daaruit naar voren komt, is dat er meerdere oorzaken zijn. Kort samengevat, kan worden gesteld dat een deel van de problematiek samenhangt met aspecten van het systeem.

Voorbeelden hiervan zijn: stijging van tarieven van bepaalde zorgproducten, toegepaste wijzigingen in de systematiek van kostentoedeling (ofwel de zogenaamde tarief-/product-harmonisatie) en waterbedeffecten in samenhang met andere wettelijke kaders. Andere oorzaken van de kostenstijging hangen samen met de instroom en verblijfsduur van kinderen uit Wassenaar in jeugdhulp. Zo wijzigen de cijfers op een toename van de gebruiksduur van zorg, ofwel meer complexiteit. Ook zijn de absolute aantallen van jeugdigen in de jeugdhulp in de afgelopen periode gestegen.

De ontwikkeling van de kosten voor jeugdhulp laten vanaf 2015 een stijgende lijn zien. Op basis van de realisatiecijfers over 2018 en de analyses van de kostenstijgingen, is het op dit moment niet aannemelijk dat de kosten voor jeugdhulp de komende periode zullen dalen. Daarom wordt voorgesteld de kosten voor jeugdhulp voor 2019 en verder te ramen op het niveau van de realisatie over 2018 en daarmee voor 2019 € 567.000 bij te ramen.

Jeugdhulp via Persoonsgebonden budget

De kosten voor jeugdhulp bekostigd via een persoonsgebonden budget zijn nauwelijks gestegen. Daarom wordt voorgesteld € 30.000 af te ramen.

Overige voorzieningen

Daarnaast is sprake van stijging van kosten voor jeugdhulp via overige voorzieningen met name specifiek maatwerk en zittend ziekenvervoer jeugd-ggz. Ook dat betekent een ontwikkeling van meer behoefte aan jeugdhulp als een toename van complexiteit. Daarom wordt voorgesteld € 130.000 bij te ramen.

Maatregelen

Er wordt zowel regionaal en in afstemming met het Inkoopbureau, als lokaal gewerkt aan maatregelen. Hoe beter wij er in slagen te voorkomen dat jeugdigen in (niet vrij toegankelijke) jeugdhulp komen en/of blijven en als zij zorg nodig hebben, dit zo zwaar als nodig en zo licht als mogelijk is, hoe beter beheersbaar de kosten worden en het systeem houdbaar blijft.

- *Maatregelen regionaal*

Op regionaal niveau werken de gemeenten toe naar de invoering van een resultaatgericht jeugdhulpstelsel. Dat moet tot een systeem leiden dat vraaggericht is, meer ruimte biedt voor innovatie en de professional en stuurt op resultaten. Deze resultaatsturing vindt plaats op meerdere niveaus; op het niveau van stelsel (maatschappelijke doelen), van de individuele jeugdhulpaanbieder (prijs-kwaliteit verhouding) en binnen het individuele hulpverleningstraject (is een gezin geholpen). Dat moet ook leiden tot meer zicht op de kosten en stroomlijnen ervan.

Aan de invoering van dit stelsel zijn ook kosten verbonden, bijvoorbeeld voor de technische inkoop. Daarnaast is sprake van intensivering van het regionaal contactmanagement en meer verbindingen met de individuele gemeenten via lokale accountgesprekken. Ook daar hangt een kostenplaatje aan. Daarom wordt voorgesteld € 30.000 bij te ramen.

- *Maatregelen lokaal*

Op lokaal niveau geven we sturing aan jeugdhulp via investering in het lokale jeugdteam. Een van de taken van de gemeente volgens de Jeugdwet is het organiseren van de toegang tot niet vrij toegankelijke ofwel geïndiceerde voorzieningen. Zoals aangegeven, stijgt het gebruik van de geïndiceerde jeugdvoorzieningen jaarlijks en is de druk op de uitvoeringsbudgetten groot. Maar ook de druk op de beschikbare capaciteit voor het indiceren, is hierdoor gestegen, waardoor de beschikbare capaciteit ruim onvoldoende is en moet worden aangepast voor het tijdig en kwalitatief goed kunnen afhandelen van alle jeugdhulpaanvragen.

Daarnaast moet de transformatie verder vorm worden gegeven, om te komen tot betere zorg voor jeugdigen. Zoals aangegeven, wordt hiervoor vanaf 1 januari 2020 de jeugdhulp op een andere manier ingekocht. Er is hiervoor ook een stevigere toegang tot geïndiceerde voorzieningen nodig, die voldoende kwaliteit en tijd heeft om de juiste route in te zetten bij een hulpvraag. Dit leidt ertoe dat er meer rollen moeten worden belegd in het lokale team.

De rollen die moeten worden belegd zijn indiceren, toetsen, evalueren, regisseren en samenwerking met Gecertificeerde

Instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering. De intensiteit waarmee de rollen worden ingezet en het percentage kinderen waarop je dit toepast, bepaalt de mate van sturing op de toegang. Deze nieuwe manier van werken, vraagt ook extra capaciteit voor de uitvoering. Verder is er ook extra beleidsmatige capaciteit nodig om meer sturing en grip te hebben op de transformatie van de jeugdhulp.

Gezien de huidige druk op de capaciteit en de verwachte toenemende druk op de capaciteit door de noodzakelijke activiteiten, wordt voorgesteld € 206.000 bij te ramen.

Prognoses

Het opstellen van tijdige prognoses voor kosten van jeugdhulp blijft een lastig vraagstuk. Jeugdhulpaanbieders zijn nog onvoldoende in staat om tijdig en volledig declaraties in te dienen. Dit belemmert een adequate en tijdige raming van de te verwachten kosten die worden gemaakt door het Inkoopbureau H10.

Daarnaast blijven de kosten voor jeugdhulp lastig te prognosticeren. Jeugdhulp is een open-einde regeling. De gemeente heeft een zorgplicht op basis van de Jeugdwet. Gelet op de breedte van de doelgroep en noodzaak, aard en duur van jeugdhulp, zijn de kosten lastig te voorspellen. Verder zijn er meerdere wettelijke verwijzers naar jeugdhulp, waardoor het maar beperkt mogelijk is sturing te geven. De kosten kunnen dan ook per jaar verschillen.

Ontwikkeling jeugd in gemeentefonds

Landelijk is er vanaf het begin van de decentralisatie van de jeugdhulp een tendens zichtbaar van oplopende kosten. Ook in Wassenaar zijn de kosten toegenomen. Jeugdhulp is een open einde regeling. De gemeente heeft een zorgplicht op basis van de Jeugdwet. Verder zijn er meerdere wettelijke verwijzers naar jeugdhulp waardoor het maar beperkt mogelijk is sturing te geven. Voor 2020 en 2021 wordt een compensatie verwacht van het Rijk van circa € 300.000. Voor 2023 en verdere jaren zal door het rijk eerst onderzoek gedaan gaan worden naar de oorzaken van de stijging voordat tot verdere compensatie wordt besloten.

Vanaf 2021 komt er de nieuwe herverdelingssystematiek gemeentefonds/cluster sociaal domein. Er wordt dan pas echt duidelijk wat de jaarlijkse inkomsten van het rijk zijn hoe de structurele lasten gedekt kunnen worden.

Voorgesteld wordt om de komende drie jaren in te zetten op het terugdringen van de zorgkosten en de lokale uitvoeringskosten. Het niet verder laten stijgen van de zorgkosten is een behoorlijke opgave voor de komende jaren. Een deel van de sleutel van het beheersen van de kosten ligt in het preventieve veld. Wat jeugdhulp zelf betreft, kan alleen sturing gegeven worden op een deel van de inrichting van de toegang, regievoering en de kwaliteit van de zorg die we inkopen.

Deze sturingsopgave wordt al ingezet maar kan verder versterkt door het opstellen van een actieplan jeugdhulp voor drie jaar.

Dit actieplan (zowel de uitvoeringskosten als de hogere zorgkosten) kan bekostigd worden door in de jaarrekening te onttrekken aan de reserve sociaal domein.

Dit actieplan richt zich op:

1. Het terugbrengen van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van gespecialiseerde jeugdhulp;
2. Het terugbrengen van de gemiddelde kostprijs per jeugdige per jaar door onder andere het verkorten van trajecten door eerder af te schalen;
3. innoveren, leren en ontwikkelen om te komen tot de meest effectieve jeugdhulp.